

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. XIII. Solvuntur objectiones Calvinistarum ex Patribus,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

rem : vox enim testamenti secundum communem & usitatum modum loquendi, dupliciter sumitur. Primò pro voluntate testatoris & hoc modo usurpatur à Matthæo, cum dicit, *Hic est sanguis novi testamenti*. Secundò, pro instrumento authentico quo declaratur voluntas testatoris, & hoc modo sumitur à Luca & Paulo dicentibus: *Hic calix novum testamentum est in meo sanguine*, ita ut sensum faciat hæc propositio: Hic calix est instrumentum authenticum meæ voluntatis, consistens in meo sanguine. Vel sanguis meus contentus in hoc calice, est instrumentum vi cuius ex voluntate mea fideles habent jus ad percipiendam cœlestem hereditatem: unde falsum est sanguinem Christi qui est in calice, non posse dici testamentum & fœdus in propria acceptione testamenti.

Adde quod, testamentum & fœdus in Scriptura, & lingua Hebraica, quâ Christus utebatur, dicuntur esse hostia, seu victima cæsa in confirmationem reconciliationis & concordia: Sed Christi sanguis in calice, est victima cæsa, seu pars victimæ cæse pro reconciliatione generis humani: Ergo propriè testamentum seu fœdus dici potest. De quo videri potest Maldonatus in versum 28. capituli 26. Matthæi.

Dici etiam potest cum Cardinali Perronio lib. 1. de Euchar. cap. 36. quod phrasi usitatâ Hebraicis, sacrificium pro fœdere, vocatur fœdus, sicut sacrificium pro peccato, appellatur peccatum; unde Osee 4. Sacerdotes comedere peccata populi dicuntur, id est victimas oblatas pro peccatis populi: unde cum Christi sanguis positus in calice, sit victima pro peccatis nostris, phrasi usitatâ Scripturæ, & propriâ, fœdus & testamentum novum dici potest.

Obijciunt septimò Calvinistæ: Christus variis locis Evangelii significat se non futurum in terra, post gloriosam ascensionem suam; ut cum Joan. 6. Discipulis murmurantibus, quod pretium unguenti in caput ejus effusi à Magdalena, non esset potius datum pauperibus, dixit: *Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis*: At si Christus esset realiter & substantialiter præsens in Eucharistia, post gloriosam ascensionem suam, adhuc remaneret in terra: Ergo non est realiter & substantialiter præsens in Eucharistia.

Addit Calvinus lib. 4. instit. cap. 17. §. 27. Scriptura testatur Christum, quod attinet ad naturam humanam, ascendisse in cælum, ibique mansurum usque ad diem judicii, & tunc demum, & non ante, ad inferna loca rediturum: non igitur verum est, eum sepe descendere, ut Papistæ volunt.

Hoc argumentum videtur Adversariis insolubile, unde perpetuò clamant nos destruere non articulum Symboli, nempe ascensionem Christi in cælum, ejusque in cælo permanentiam usque ad diem judicii. Verum hæc facile dissolvitur, Christus enim verbis quæ dixit ad Discipulos de effusione unguenti murmurantes, significare tantum voluit, quod non erat futurus in terra, post gloriosam ascensionem suam, præsentia ordinariâ & familiari, in qua ei convenirent obsequia effusionis unguenti, aut similia: hoc verò non excludit, quod præsens sit in terra, aliâ præsentia, sed miraculosâ & supernaturali. Sicut cum Lucæ 24. apparuit in cœnaculo Discipulis, verè tunc cum illis erat, & nihilominus dixit illis: *Hæc sunt verba quæ locutus sum vobis, cum adhuc essem vobiscum*; quia nimirum

tunc erat quidem realiter cum illis, sed præsentia miraculosâ & supernaturali, antea verò fuerat cum illis præsentia ordinariâ & familiari. Quod autem de præsentia ista, verba suprâ dicta Christi ad Discipulos intelligenda sint, ex eo patet, quod Christus ibi loquatur de præsentia quâ habemus nobiscum pauperes; id enim requirit antithesis: *Pauperes semper habebitis, me autem non semper habebitis*: id est eo modo quo habetis pauperes, hoc est, visibiliter & humano modo conversantem.

Ad illud quod subdit Calvinus, respondeo 90. realem Christi in Eucharistia præsentiam, cum mysterio ascensionis ejus in cælum, & perpetuam ejus usque ad diem judicii in cælo permanentiam, nequaquam pugnare; non enim debet cælum deferere, aut descendere motu locali, ut fiat præsens in Eucharistia; nec repugnat illud simul esse circumscriptivè & modo connaturali in cælo, & sacramentaliter, ac modo supernaturali & miraculoso in Eucharistia, ut fusiùs infra declarabitur.

ARTICULUS XIII.

Solvuntur objectiones Calvinistarum ex Patribus.

PLurima obijciunt Calvinistæ Patrum testimonia, ad probandum Eucharistiam esse tantum figuram corporis Christi, illudque solum per fidem spiritualiter à fidelibus manducari; sed difficiliora tantum & obscuriora hic adducemus, & exponemus; alia verò apud Cardinalem Perronium lib. 2. de Eucharistia videri poterunt.

Obijciunt ergo primò Hæretici: SS. Patres nonnunquam vocant Eucharistiam, signum corporis, antitypum, figuram, & repræsentationem Christi: ut patet ex Tertulliano lib. 1. contra Marcionem, paulò ante medium, ubi hæc scribit: *Sed ille usque nunc nec aquam reprobarit Creatoris, quâ suos abluir, nec oleum quo suos ungit, nec mellis & lactis societatem, quo suos insantat, nec panem in quo corpus suum repræsentat*. Et libro 4. cap. 40. explicans illa verba Christi, *Hoc est corpus meum*; hæc ait: *Acceptum panem, & distributum Discipulis, corpus suum fecit dicendo, Hoc est corpus meum, id est figura corporis mei*. Similiter

Maximus in annotationibus libri de Ecclesiastica hierarchia, in cap. 3. dicit: *Dona in altari perfecta, id est Eucharistia, symbola sunt, at non veritas: σύμβολα ταῦτα ἔσονται ἀληθινά*. Item S. Ambrosius lib. 1. de officiis cap. 48. asserit Christum hic offerri in imagine, in cælo in veritate. Demum S. Augustinus in enarratione Psalmi 3. in principio dicit: *Christus adhibuit Indam ad convivium, in quo corporis & sanguinis sui figuram commendavit, & tradidit Discipulis*. Et libro contra Adimantum cap. 12. Non dubitavit (inquit) Dominus dicere, hoc est corpus meum, cum signum daret corporis sui.

Ad hæc omnia testimonia responderi potest 92. primò generali solutione, Patres quidem vocare interdum Eucharistiam, figuram, signum, & antitypum Corporis Christi, vel secundum species solas, & symbola externa, quæ sunt signa Corporis Christi, non vacua, sed plena resignificatâ, sicut pastillus significat carnes quas continet: vel etiam secundum totum constitutum ex corpore & speciebus, quod est signum corpo-

ris Christi, non simpliciter sumpti, sed ut patientis in cruce, cuius passionis & mortis Eucharistia est commemoratio & representatio: quem, admodum enim Rex aliquis posset ludo publico victoriam olim à se reportatam ita exprimere, ut ipse suimet personam gereret, & representaret: ita Christus in Eucharistia realiter existens, seipsum olim passum representat. Item Eucharistia à SS. Patribus figura appellatur, quia symbolum est Corporis mystici, quod est Ecclesia, cuius unitas per panem ex multis granis confectum representatur, ut explicat Augustinus tract. 26. in Joan. Vel quia est representatio gloriæ nostræ futuræ, & fruitionis divinæ essentiae, cuius est veluti pignus. Unde Prosper de corp. Domini: *Qui Corpus Christi sumit, eam salutis accipit, & aternitatis potulum bibit.*

93. Quod verò interpretationes istæ legitimæ sint patet ex ipsis SS. Patribus, qui eas aperte tradunt: nam S. Augustinus citatus à Gratiano can. *Vtrum sub figura*, de consecrat. dist. 2. sic ait: *Corpus Christi & veritas & figura est. Est veritas, dum corpus Christi, & sanguis, ex panis & vini substantia efficitur. Figura verò est id quod exterius sentitur.* Item eadem distinctione, can. *Corpus Christi*, de sumpto ex Hilario Papa, Leonis primi successore, sic dicitur: *Corpus Christi quod sumitur de altari, figura est, dum panis & vinum videtur extra: veritas autem, dum Corpus & Sanguis Christi in veritate interior creditur.* Refert etiam Claudius de Sanctis, Repetit. 3. cap. 4. fol. 76. initio istud ex Anselmo: *Christi benedictione panis fit corpus ejus, non significativè tantum, sed etiam substantivè.* Neque enim ab hoc sacramento figuram omnino excludimus, neque eam solum admittimus. Veritas est, quia Christi corpus est. Figura est, quia immolatur quod incorruptibile habetur. Similiter Damascenus lib. 4. de fide cap. 14. in fine sic ait: *Figura porro rerum futurarum idcirco dicuntur, non quod non verè corpus & sanguis Christi sint; sed quod nunc quidem divinitatis Christi per ea participes efficiamur, tunc autem intellectualem modo, & per solum aspectum.* Denique D. Ambrosius lib. 1. de officiis hæc scribit: *Hic umbra, hic imago, illic veritas. Umbra in lege, imago in Evangelio, veritas in celestibus.* Ante agnus offerebatur, offerebatur & vitulus. Nunc Christus offertur, sed offertur quasi homo, quasi recipiens passionem, & offert se ipsum quasi sacerdos, ut peccata dimittat. Hic in imagine, ibi in veritate, ubi apud Patrem pro nobis quasi advocatus intervenit. Hic ergo in imagine ambulamus, in imagine videmus. Illic facie ad faciem, ubi plena perfectio, quia perfectio omnis in veritate est.

94. Ex his ergo facile constat solutio ad omnia testimonia adducta: majoris tamen claritatis gratiâ, per singula discurrendum est. Unde ad Tertullianum respondeo ipsum in primo loco usurpare verbum illud, *representare*, pro demonstrare, seu præsentem exhibere: sicut in communi modo loquendi accipi solet, & ipse Tertullianus frequenter usurpat; sic enim lib. 4. contra Marcionem capite 22. dicit, *Patrem representantem Filium dixisse, hic est filius meus dilectus.*

95. Ad secundum verò testimonium respondeo primò solutione generali adductâ, quod cum Tertullianus expressè dicat in illo loco, *Christum panem corpus suum fecisse, id est in corpus suum convertisse, quando deinde subdit, Hoc est corpus meum, id est figura corporis, non intendit excludere realitatem, sed cum realitate etiam ad-*

A mittit significationem, & vult quod spectat externæ, sunt modo explicato, figuræ corporis Christi realiter contenti.

Respondeo secundò, Tertullianum eo quod in veteri testamento fuerat figura corporis Christi, scilicet panis, effectus, indicandam charitatem, per conversionem, corpus suum. Unde particula *id est*, non explicat prædicationem propositionis, seu corpus meum, sed interpretationem nempe particulam *hoc*. Qui sensus ex antecessoribus facile intelligitur, nam ibi docere videtur, Christum non venisse improvvisò, sed antea fuisse prophetarum, omnesque prophetas implevisse, substituendo scilicet prophetarum veritatem. Inter exempla autem harum citationum figuræ in veritate, quas implevit Christus, hanc affert, quod panis in veteri lege figura corporis Christi, juxta illud Jeremias: *Mittamus lignum in panem ejus*, id est crucem corpus ejus, & in nova lege Christus figuram illam implevit, seu in veritatem mutavit, convertendo panem in corpus suum. Unde Tertullianus subiicit: *figura autem non fuisse, nisi veteri esset.* Quæ ultima verba aperte declarant, quod loqui de pane, qui in veteri testamento figura corporis Christi, non verò de pane Eucharistico; si enim de Eucharistia loqueretur, non diceret, non fuisse figuram, sed non esset.

Nec mirari quicumque debet, quod panem *hoc*, loco citato, non ad prædicatum propositionis, sed ad subiectum referatur; hæc enim methetis, seu transpositio, stylo Tertulliani, consuetudo, & involuto, familiaris est, sicut alibi libro contra Praxeam cap. 29. *Christus mortuus est, ubi planum est vocem unctum; non ad mortuum, sed ad Christum (ex græco usque ad latine translatione) referendum.*

Ad locum Maximi respondeo ejus sententiam non esse, quod dona quæ sunt in altari, sint in veritate corpus Christi, sed tantum quod non sint æterna ipsa beatitudo, & sanctorum gloria: seu quod participatio Eucharistiae non sit reipsa, sed representatio essentiae, gloria nostra futura, & fruitio divinæ sententiae. Hæc intentio Maximi manifestè repellenti antecedentia & consequentia in quæstione: nam hic Author, cum Dionysio capite de celestis hierarchiæ, quod interpretatur, imò & cum D. Paulo ad Hebræos 10. tria distinguit, umbram, imaginem, & veritatem, umbramque ait fuisse in lege veteri, imaginem esse in Evangelio, veritatem autem futuram in celo, unde annor. 5. post verba citata in objectione, *Donna perfecta in altari, sunt imago, umbra sunt sacrificii legibus, veritas erit in celo.* Ex quo etiam facile intelligitur locus Ambrosii, *centis Christum hic offerri in imagine, in calice veritate: non enim ibi opponit imaginem substantiæ & veritati, sed tantum claræ notitiæ; quia hic Christum velatum per fidem adoramus in calo facie ad faciem contemplabimur: unde vult tantum Christum offerri hic in imagine, hoc est in speciei aliena panis & vini, cum tamen in calo appareat in propria specie. Illi parer ex verbis ejus quibus explicat quod dixit, ait enim: *Hic ergo in imagine ambulamus, in imagine videmus, illic facie ad faciem plena perfectio, quia perfectio omnis in veritate.* Unde etiam paulò ante distinguitur umbram ab imagine: *Ante (inquit) agnus offerebatur,**

offeratur vitulus; tunc Christus offertur, sed offertur A
quasi homo recipiens passionem.

In eodem sensu intelligenda sunt hæc verba
D. Bernardi ex ferm. 33. in Cantica, quæ etiam
objiciuntur ab hæreticis: Hæbeo & ego Verbum,
sed in carne; & mihi apponitur veritas, sed in sacra-
mento. Angelus ex adipe framenti sagnatur, & nudo
satiatur grano. Me oportet interim quodam sacra-
menti cortice esse contentum, carnis fuisse, litteræ pa-
læ, velamine fidei. Significat enim Angelos frui
ipsâ adipe, quia facie ad faciem intuentur Ver-
bum, nos autem in conspectu non habere, nisi
corticem sacramenti; nec enim videmus aliud
quàm species panis & vini, sed tamen intra eum
corticem latere etiam granum, suprà dixerat
Bernardus.

Deniq; ad Augustinum respondeo, quòd li-
cèt loquendo de Eucharistia, eam signum & fi-
guram corporis Christi appellet, propterea ta-
men non excludit quin sub figura externa reali-
ter includatur corpus Christi; neq; dicit totam
Eucharistiam esse figuram tantum corporis
Christi, aut esse figuram vacuum, sed intendit
Eucharistiam esse exterius figuram, & interiùs
plenam veritatem corporis Christi; quemad-
modum columba quæ sedit super caput Christi
Marci 1. & Lucæ 3. erat figura Spiritus Sancti,
per speciem externam, & intus Spiritus Sanctus
juxta illud, Vidit Spiritum tanquam columbam,
aut in specie columbæ, descendentem. Unde, ut
suprà vidimus, idem S. Doctor, apud Gratianum
de consecrat. dist. 2. can. *Vtrum sub figura*, ait:
Corpus Christi & veritas & figura est. Veritas, dum in
virtute Spiritus Sancti ex panis & vini substantia effi-
citur: figura verò est id quod exterius sentitur.

Obijciunt insuper Calvinistæ celebrem locum
ex Augustino in Psal. 98. ubi Christum sic lo-
quentem ad Capharnaitas inducit: *Spiritualiter*
intelligite quod loquutus sum: non hoc corpus quod vi-
detis manducaturi estis, & bibaturi illum sanguinem
quem fufuri sunt qui me crucifigent. Sacramentum
aliquod commendavi vobis: spiritualiter intellectum
vivificabit vos, caro autem non prodest quidquam.

Verùm hic locus rectè explicatur à D. Thoma
hic quæst. 75. art. 1. ad 1. de corpore visibili &
passibili ut tali, quale tunc erat: nam corpus
Christi comedendum erat in aliena specie, &
impassibiliter ac invisibiliter se habens. Nec ob-
stat quòd utitur ibi D. Augustinus pronomine
demonstrativo *Hoc*, & relativo *Quod*: nam fami-
liare est ut his vocibus demonstrentur & refe-
rantur res etiam secundum statum aliquem &
modum accidentarium, ut eum ille dicebat:
Non sum qui fueram &c. Et Ambrosius lib. 2. de
Penit. cap. 10. refert quendam rectè dixisse, *Ego*
non sum ego, quia mutaverat vitam & mores. At-
que ita seipsum explicat Augustinus in Epist. ad
Irenæum, verbis relatis de consecrat. dist. 2. cap.
45. *Non hoc corpus quod videtis manducaturi estis, &*
bibaturi illum sanguinem, quem fufuri sunt qui me cru-
cifigent. Ipsum quidem, & non ipsum. Ipsum invisibili-
ter, & non ipsum visibiliter.

Obijciunt etiam aliud Augustini testimoni-
um, desumptum ex libro 2. de peccatorum me-
ritis cap. 26. ubi sic ait: *Quod accipiunt, quamvis*
non sit corpus Christi, sanctum tamen est, quoniam sa-
cramentum.

At ibi manifestè loquitur Augustinus de pa-
ne Catechumenorum, quem vocat sacramen-
tum, latè & impropiâ significatione, id est sa-
cramentum.

Tom. V.

crum signum, vel unitatis inter fideles, vel ip-
sius Eucharistiæ & corporis Christi.

Deniq; obijciunt illud Augustini traçt. 25 in
Joan. *Quid parâs dentem aut ventrem? Crede, &*
manducasti. Et istud ex traçt. 26. *Credere in eum,*
hoc est manducare panem vivum.

Sed ad hæc facillè responderetur, Augustinum ibi
loqui de manducatione Christi spirituali, per fi-
dem Incarnationis, non autem de Eucharistia;
nondum enim pervenerat ad locum Evangelij
ubi agitur de hoc sacramento, ut rectè observa-
vit Bellarminus.

ARTICULUS XIV.

*Solvuntur argumenta ex rationibus
humanis.*

Argumenta desumpta ex rationibus huma-
nis, quæ contra realem Christi in Eucharis-
tia præsentiam obijciuntur ab hæreticis, ad
quinq; præcipua reduci possunt. Obijciunt en-
nim in primis, repugnare quòd accidentia in Eu-
charistia sine subiecto existant, cum inhærentia
sit de ratione accidentis, sicut perfectas est de ra-
tione substantiæ. Secundò dicunt repugnare
corpus humanum esse inextensum localiter, cum
extensio localis sit effectus formalis quantitatis,
subindeq; corpus Christi non posse intra parvam
hostiam contineri, & multò minus poni in indi-
visibili, ut docent Catholici. Tertiò, asserunt re-
pugnare quantitatem corporis Christi penetra-
re quantitatem panis & vini, & intra ipsam col-
locari; cum impenetrabilitas sit de ratione cor-
poris, & proprius effectus quantitatis. Quarto,
contendunt implicare contradictionem, idem
corpus indivisum manens, simul existere in plu-
ribus locis, subindeq; corpus Christi non posse
esse in coelo empyreo ad dexteram Patris, & in
terra in sacramento Eucharistiæ, & multò minùs
simul poni in pluribus altaribus per consecratio-
nem diversarum specierum. Denum dicunt,
D hac præsentia reali concessâ, multa Christi ma-
jestate prorsus indigna admittenda esse, nempe
Christum aliquando in terram cadere, dentibus
ateri, in ventrem & secessum ire, à muribus de-
vorari, vel corrodi, putrescere, ejus sanguinem
accescere, & tandem cremari. Ecce quibus argumen-
tis omnipotentia Dei humana contradicit infirmitas,
quam possidet vanitas! inquit D. Augustinus in si-
mili lib. 22. de civit. cap. 11. ferè initio.

Ad primum respondeo quòd licèt accidentia
non possint naturaliter existere sine subiecto cui
inhæreant, bene tamen supernaturaliter & de
potentia Dei extraordinaria: non magis enim
est de ratione accidentis alteri inhære, quàm
de ratione substantiæ per se subsistere; quod e-
nim inhærentia est in accidentibus, hoc hypo-
stasis seu subsistentia est in substantijs: cur ergo,
sicut in mysterio incarnationis humanitas Chri-
sti privatur propriâ hypostasi & subsistentiâ, ut
in altero, scilicet in Verbo, subsistat; non poterit
divinitus quantitas panis & vini in Eucharistia,
carere inhærentiâ sibi debitâ, & sine subiecto ex-
istere. Potestq; id confirmari & illustrari ex do-
ctrina D. Basilij, qui homil. 6. in Hexameron tra-
dit primâ die creatam esse lucem per se subsi-
stentem, & ab omni subiecto separatam. Verba
ejus sunt: *Primo die ipsa natura lucis producta est,*
quarto autem die, Solis corpus, ut esse illi primogenita

Bb 3

lucis